

25 828

Wijziging van enkele onderwijswetten in verband met de invoering van persoonsgebonden nummers in het onderwijs

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 27 juni 2001

Met waardering heb ik, mede namens mijn ambtgenoot van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, kennisgenomen van de vragen en opmerkingen in het voorlopig verslag. Uit deze vragen en opmerkingen trek ik de conclusie dat de doelstellingen van het wetsvoorstel brede steun genieten.

Zoals ik ook in de Tweede Kamer heb uiteengezet, houdt de invoering van persoonsgebonden nummers in het onderwijs verbeteringen in die ruimschoots opwegen tegen de potentiële risico's die de aanleg van een zo omvangrijke gegevensverzameling meebrengt. In het wetsvoorstel zijn tal van voorzieningen ingebouwd om deze risico's te minimaliseren. Het strikt gelimiteerde gebruik van het persoonsgebonden nummer en de organisatorische en systeemtechnische beheersmaatregelen bij de IB-Groep vormen hiervoor het fundament. Mij is gebleken dat ook het onderwijs zelf de administratieve verbeteringen onderkent die het persoonsgebonden nummer – ook voor de scholen en instellingen – in de voorgestelde vorm en procesinrichting meebrengt.

De leden van de CDA-fractie hadden nog enkele vragen over de invoering van het wetsvoorstel. Zij vroegen of de minister reeds informatie kan verschaffen over het in kaart brengen van de kosten en baten voor de instellingen.

De baten van de invoering van het persoonsgebonden nummer liggen voor de instellingen op de volgende terreinen:

- Het vervallen van een groot aantal thans aan het departement, de inspectie en het CBS te verstrekken overzichten, zoals elkaar deels overlappende leerlingtellingen ten behoeve van diverse soorten bekostiging, regionaal onderzoek VO, nationaliteitentellingen, in-, door- en uitstroomtellingen, cumi-tellingen, beleidstellingen educatie, BPV-tellingen en tellingen VA VO-diploma's. Daarbij moet worden aangetekend dat niet alle overzichten direct zullen vervallen. Immers, daar waar stroomgegevens nodig zijn, in het bijzonder tussen onderwijssectoren, moet het persoonsgebonden nummer verscheidene jaren operationeel zijn alvorens deze informatie beschikbaar komt. Uiteindelijk zal de bevraginglast voor de scholen echter aanzienlijk verminderd worden.

- Een impuls aan elektronische gegevensuitwisseling, hetgeen efficiencywinsten oplevert.
- Indien er beleidsvragen opkomen die bepaalde nieuwe aggregaties vragen, behoeft daarvoor niet, zoals thans vaak nog wel het geval is, de bevraginglast bij de scholen verhoogd te worden. Doordat de basisgegevens worden opgevraagd, kunnen deze beleidsvragen immers op basis van de reeds beschikbare gegevens beantwoord worden.
- In het kader van het kwantitatieve informatiebeleid dat momenteel op het departement wordt gevoerd, is het nadrukkelijk de bedoeling de scholen zelf van meer informatie te voorzien. Welke informatie met name interessant is voor scholen, wordt uiteraard in nauw overleg met de scholen zelf bezien. Zo profiteren de scholen zelf ook van de door hen geleverde gegevens.

Met de besturenorganisaties in het voortgezet onderwijs is afgesproken dat een onafhankelijke partij (die het vertrouwen heeft van de organisaties) zal onderzoeken wat het voor een school betekent om het persoonsgebonden nummer te moeten invoeren. Op basis van dit onderzoek zal ik besluiten om zo nodig een tegemoetkoming te verstrekken voor de aanloopkosten die gemaakt moeten worden voor de implementatie op de school van het persoonsgebonden nummer. Uiteraard is het de opdracht het persoonsgebonden nummer zodanig te implementeren dat dit op termijn leidt tot een vermindering van de uitvoeringslast voor de school. Over het onderzoek zijn al wel gesprekken gevoerd met de besturenorganisaties, doch het is nog niet gestart. Er is een grote afhankelijkheid van de precieze vormgeving van de processen met betrekking tot het persoonsgebonden nummer tussen in het bijzonder de IB-Groep en de scholen. Pas als deze processen voldoende zijn uitgekristalliseerd, kan het onderzoek van start gaan, naar verwachting in het najaar.

De leden van de CDA-fractie vroegen of de minister reeds informatie kan verschaffen over de door de IB-Groep en Cfi gemaakte kostenramingen van de deelprojecten ter invoering van het wetsvoorstel en de beoordeling daarvan door een extern bureau.

In de loop van vorig jaar zijn door de IB-Groep en Cfi uitvoeringsanalyses opgesteld in verband met de invoering van het persoonsgebonden nummer. De conclusie van de uitvoeringsanalyses was dat de gekozen procesgang uitvoerbaar is. Op basis van die analyses is door beide uitvoeringsorganisaties een eerste ruwe kostenraming gemaakt. Vervolgens is hun gevraagd binnen het plan van aanpak voor de invoering van het persoonsgebonden nummer deelplannen te onderscheiden en elk deelplan te voorzien van een eigen begroting. Momenteel zijn de IB-Groep en Cfi in het stadium van afronding van de opstelling van die deelplannen van aanpak die het eerst moeten worden uitgevoerd. Inmiddels is er door Het Expertise Centrum (HEC) een contra-expertise uitgebracht op basis van de bij de IB-Groep en Cfi in ontwikkeling zijnde deelplannen. Het algemene beeld van HEC is dat het project «op stoom is», dat de plannen van de IB-Groep en Cfi in voldoende mate op elkaar zijn afgestemd, dat de plannen voor de realisatie krap zijn, maar dat nu nog niet te zeggen is of dit tot problemen zal leiden, en dat er nu nog geen specifiek oordeel over de kostenschattingen van de IB-Groep en Cfi kan worden gegeven anders dan dat deze ruim zijn, omdat de deelplannen van aanpak nog niet volledig zijn afgerond.

De leden van de CDA-fractie vroegen of de minister reeds informatie kan geven over het overleg met het Ministerie van Financiën over de vormgeving van het onderwijsnummer, dat door de IB-Groep wordt toegekend aan leerlingen die niet over een sofi-nummer beschikken. Het overleg hierover met het Ministerie van Financiën is heropend. Daarbij is mij gebleken dat dit ministerie vooralsnog vasthoudt aan een als zodanig herkenbaar onderwijsnummer. Reden daarvoor is te

voorkomen dat dit nummer als sofi-nummer wordt gebruikt. Mij is voorts gebleken dat ook thans reeds nummers per abuis door bijvoorbeeld burgers en werkgevers worden aangezien voor een sofi-nummer. Ik concludeer daaruit dat het hier geen specifiek, maar een generiek probleem betreft. Deze zomer zal ik mijn ambtgenoot van Financiën voorstellen doen voor een generieke oplossing die erop neerkomt dat een nummer bijvoorbeeld met behulp van internettechniek en/of andere techniek voor werkgevers herkenbaar is als sofi-nummer.

De leden van de CDA-fractie vroegen of de minister reeds informatie kan verstrekken over het convenant met de onderwijsbonden, met name wat betreft het instellen van een commissie ter controle van het beheer en gebruik van bestanden.

Op 19 juni 2001 is het convenant over de informatievoorziening in het primair en voortgezet onderwijs ondertekend. Het convenant voorziet in de instelling van een Tijdelijke commissie informatie onderwijs. Deze tijdelijke commissie adviseert de minister binnen één jaar na inwerking-treding van het convenant over de definitieve taken, bevoegdheden en samenstelling van een permanente, onafhankelijke commissie. Onder meer komt aan de orde het toezicht op privacyaspecten van beheer en leveringen op basis van persoonsgegevens en worden er afspraken voorbereid voor de verstrekking van gegevens afgeleid van persoons-gegevens. De verwachting is dat de Tijdelijke commissie informatie onderwijs in september a.s. van start zal gaan. Zoals toegezegd bij de behandeling in de Tweede Kamer, zal het parlement nog nader over het convenant worden geïnformeerd.

Tot slot vroegen deze leden op welke termijn de minister de voorlopige resultaten van het wetsvoorstel na inwerkingtreding denkt te evalueren. Reeds eerder heb ik aangegeven dat niet zal worden overgegaan op bekostiging van scholen en instellingen op basis van de door middel van het persoonsgebonden nummer verkregen gegevens dan nadat de betrouwbaarheid en volledigheid van deze gegevens door de IB-Groep en Cfi zijn vastgesteld. Dit stelt hoge eisen aan de acceptatietests van systemen en datatransportmiddelen door beide uitvoeringsorganisaties. Deze evaluaties zullen steeds plaatsvinden als het persoonsgebonden nummer in een volgende onderwijssector wordt ingevoerd. Er blijft permanente aandacht voor het terugdringen van de administratieve lasten van scholen en instellingen en voor een mogelijke vereenvoudiging van administratieve processen binnen scholen en tussen scholen en overheid. In de Tweede Kamer heb ik toegezegd het parlement periodiek te zullen informeren over de voortgang van de invoering van het persoonsgebonden nummer in het onderwijs. Een alles omvattende evaluatie wordt echter niet overwogen.

De leden van de VVD-fractie vroegen waarom het alternatieve onderwijsnummer een zodanige vorm zal krijgen dat het door een derde niet eenvoudig te onderscheiden is van een sofi-nummer.

Door het alternatieve onderwijsnummer uiterlijk op het sofi-nummer te laten gelijken, wordt de vrees voor mogelijk misbruik van dit alternatieve nummer zoveel mogelijk weggenomen. Het onderwijsnummer wordt immers slechts toegekend aan leerlingen die niet beschikken over een sofi-nummer. Dit kunnen kinderen van illegaal in Nederland verblijvende vreemdelingen zijn, maar bijvoorbeeld ook kinderen van legaal in Nederland verblijvende asielzoekers of kinderen van in de Duitse of Belgische grensstreek wonende Nederlanders. Het is echter juist vanwege de kinderen van illegale vreemdelingen dat ik er voorstander van ben het onderwijsnummer zoveel mogelijk hetzelfde uiterlijk te geven als het sofi-nummer. Hierdoor wordt voorkomen dat deze kinderen, die overigens leerplichtig zijn ondanks het feit dat zij illegaal in Nederland verblijven, als zodanig aan de hand van hun alternatieve nummer herkend zouden kunnen worden. Zoals reeds is opgemerkt naar aanleiding van een vraag

van de leden van de CDA-fractie, vindt over de exacte vormgeving van het onderwijsnummer nog overleg plaats met het Ministerie van Financiën.

De leden van de fractie van de PvdA waren in het algemeen beducht voor het sectoroverschrijdend effect dat van de keuze voor het sofi-nummer als onderwijsnummer kan uitgaan. Zij dachten dat hiermee de trend in de richting van een algemeen persoonsgebonden nummer wordt versterkt en meenden dat dit meer expliciete besluitvorming vereist op wettelijk niveau in plaats van slechts een verwijzing naar het Besluit gebruik sofi-nummer. Zij zouden het op prijs stellen als hierop in de memorie van antwoord nog eens ten principale zou worden ingegaan.

Het voorliggende wetsvoorstel maakt het mogelijk het sofi-nummer te gebruiken als persoonsgebonden nummer in het onderwijs. Zoals is uiteengezet in de memorie van toelichting (Kamerstukken II 1997/98, 25 828, nr. 3, blz. 9–10) en de toelichting bij de tweede nota van wijziging (Kamerstukken II 2000/01, 25 828, nr. 8, blz. 40–41), voldoet dit gebruik aan de criteria voor het gebruik van het sofi-nummer die in 1995 en 1996 door het kabinet zijn geformuleerd en zijn neergelegd in de nota van toelichting bij het Besluit gebruik sofi-nummer. Het gebruik van het sofi-nummer voor onderwijsdoeleinden is in het wetsvoorstel limitatief geregeld en met tal van waarborgen omkleed. Elk ander gebruik van het sofi-nummer voor onderwijsdoeleinden dan expliciet is toegestaan in het wetsvoorstel, is verboden. De keuze voor het sofi-nummer als persoonsgebonden nummer in het onderwijs moet daarom niet gezien worden als een stap in de richting van algemeen persoonsnummer: de kring van instellingen die op grond van het wetsvoorstel het sofi-nummer mogen gebruiken, in combinatie met de strikte doelomschrijving van dat gebruik, is daarvoor veel te beperkt. De passage in de nota van toelichting bij het Besluit gebruik sofi-nummer, inhoudende dat onder ogen is gezien dat het sofi-nummer in de toekomst als een algemeen persoonsnummer binnen het terrein van de overheid en de uitvoering van de sociale zekerheid zal (kan) gaan fungeren, had uitsluitend betrekking op het aanvaarden van de uitgangspunten voor het gebruik van het sofi-nummer. Deze passage moet derhalve niet worden gerelateerd aan het wetsvoorstel.

Ten overvloede kan hierbij nog worden opgemerkt dat, mocht in de toekomst een verruiming van het gebruik van het sofi-nummer in het onderwijs gewenst zijn, daarvoor in ieder geval wetswijziging en dus de door de leden van de fractie van de PvdA gewenste besluitvorming op wettelijk niveau vereist zal zijn.

De leden van de fractie van de PvdA hadden een aantal vragen over de systematiek van het wetsvoorstel en de relatie met de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp). Zo meenden zij dat het wetsvoorstel afweek van artikel 35 Wbp en artikel 12 van de Richtlijn 95/46/EG en vroegen of de betrokkene recht heeft op rectificatie, uitwissing of afscherming. Zij wilden weten hoe dit zich verhoudt met de bepaling in het wetsvoorstel dat door het bevoegd gezag verstrekte gegevens uitsluitend met instemming van het bevoegd gezag kunnen worden gewijzigd.

De Wbp is als algemene wet op het gebied van de bescherming van persoonsgegevens ten volle van toepassing op de verwerking van persoonsgegevens door de IB-Groep in het kader van het basisregister onderwijs. Dit geldt in het bijzonder ook voor de rechten van de betrokkene (de onderwijsdeelnemer wiens gegevens worden verwerkt, dan wel zijn wettelijke vertegenwoordigers) zoals vastgelegd in hoofdstuk 6 van de Wbp. De betrokkene heeft dus op grond van artikel 35 Wbp het recht op zijn verzoek van de IB-Groep te vernemen of, en zo ja welke, hem betreffende gegevens in het basisregister zijn opgenomen. Op grond van artikel 36 Wbp kan hij vervolgens de IB-Groep verzoeken deze gegevens te verbeteren, aan te vullen, te verwijderen of af te schermen, indien deze feitelijk onjuist zijn of in strijd met een wettelijk voorschrift worden

verwerkt (de betrokkene kan dus geen bezwaar maken tegen de verwerking van – feitelijk juiste – gegevens conform de bepalingen van het wetsvoorstel). Het voorgestelde artikel 9d, eerste lid, van de Wet verzelfstandiging Informatiseringsbank regelt slechts de bevoegdheid van de IB-Groep om gegevens uit het basisregister aan de betrokkene te verstrekken, al dan niet naar aanleiding van een verzoek van de betrokkene ex artikel 35 Wbp. Anders geformuleerd: de bevoegdheid om persoonsgegevens uit het basisregister aan de betrokkene te verstrekken, vloeit voort uit het voorgestelde artikel 9d, eerste lid, van de Wet verzelfstandiging Informatiseringsbank, terwijl de verplichting om de betrokkene desgevraagd te informeren over de hem betreffende persoonsgegevens in het basisregister, is opgenomen in artikel 35 Wbp. De bepaling in het wetsvoorstel dat de IB-Groep de door het bevoegd gezag verstrekte gegevens uitsluitend met instemming van het bevoegd gezag kan wijzigen (zie o.a. artikel 178b, eerste lid, WPO) heeft uitsluitend betrekking op de verhouding tussen de IB-Groep en het bevoegd gezag: de IB-Groep moet de gegevens zoals zij door het bevoegd gezag zijn verstrekt, in het basisregister opnemen en mag daarin niet op eigen gezag wijzigingen aanbrengen. Dit staat echter los van de verplichting voor de IB-Groep om op verzoek van de betrokkene feitelijk onjuiste gegevens te wijzigen (artikel 36 Wbp). Het bevoegd gezag functioneert dus noch *de facto* noch *de jure* als verantwoordelijke in de zin van de Wbp.

De leden van de fractie van de PvdA vroegen of de verantwoordelijke (de IB-Groep) het bevoegd gezag kan dwingen tot zoiets drastisch als het weigeren van de toelating van een leerling, indien bij de inschrijving het persoonsgebonden nummer niet wordt verstrekt. Zij vroegen of dit ook geldt als het gaat om niet-leerplichtigen.

Het bevoegd gezag of instellingsbestuur mag een leerling, deelnemer of student slechts inschrijven nadat hij (indien hij minderjarig is: zijn ouders) een aantal persoonsgegevens, waaronder zijn persoonsgebonden nummer, heeft overgelegd. Men kan dit in navolging van de leden van de fractie van de PvdA een «toelatingseis» noemen, maar dan wel een zeer voor de hand liggende toelatingseis die losstaat van het al dan niet leerplichtig zijn en dus ook geldt voor niet-leerplichtigen. Het is immers niet meer dan vanzelfsprekend dat een burger die gebruik wil maken van een overheids- of door de overheid bekostigde voorziening, daarvoor een aantal gegevens betreffende zijn identiteit overlegt. Indien de betrokkene of zijn ouders weigerachtig blijven de vereiste gegevens over te leggen, kan de betrokkene niet als leerling, deelnemer of student bij een school of instelling worden ingeschreven. Indien het om een leerplichtige leerling gaat, kan in dat geval tegen de ouders worden opgetreden op grond van de Leerplichtwet 1969, omdat zij niet voldoen aan de verplichting de jongere als leerling aan een school te laten inschrijven. Overigens is in het wetsvoorstel geregeld dat inschrijving ook kan plaatsvinden zonder overlegging van het persoonsgebonden nummer, namelijk indien de betrokkene (indien hij minderjarig is: zijn ouders) aannemelijk maakt dat hij dit nummer niet kan overleggen. De IB-Groep zoekt in dat geval uit of aan de ingeschrevene een sofi-nummer is toegekend en kent vervolgens zo nodig een onderwijsnummer toe.

Het bevoegd gezag is wettelijk verplicht de hiervoor bedoelde gegevens op te nemen in de leerlingenadministratie. Zoals de leden van de fractie van de PvdA terecht veronderstellen, is voor deze verwerking geen toestemming van de betrokkene vereist (artikel 8, aanhef en onder c, Wbp).

Deze leden verkeren kennelijk in de veronderstelling dat de IB-Groep als verantwoordelijke voor het basisregister het bevoegd gezag kan dwingen de toelating van een leerling te weigeren. Dit is geenszins het geval. De IB-Groep heeft geen enkele bemoeienis met de toelating van een leerling. Daarvoor is uitsluitend het bevoegd gezag verantwoordelijk.

De leden van de PvdA-fractie hadden voorts een aantal vragen over het gebruik van het sofi-nummer door de onderwijsinstellingen. Anders dan deze leden stellen, zullen de leerlingenadministraties niet op het sofi-nummer worden gebaseerd. Het sofi-nummer (respectievelijk het onderwijsnummer) is een van de gegevens die in de leerlingenadministratie moeten worden opgenomen; dat is iets anders dan de administratie op het sofi-nummer baseren. Voorzover het verwerken van leerlinggegevens door het bevoegd gezag niet rechtstreeks voortvloeit uit een wettelijke regeling (zie bijvoorbeeld de Regeling leerlingenadministratie WBO) is dit slechts mogelijk op een van de andere gronden, genoemd in artikel 8 Wbp. Daarbij is vooral van belang de grond, genoemd in artikel 8, onderdeel f, Wbp, waarin het verwerken van persoonsgegevens wordt toegestaan, indien «de gegevensverwerking noodzakelijk is voor de behartiging van het gerechtvaardigde belang van de verantwoordelijke of van een derde aan wie de gegevens worden verstrekt, tenzij het belang of de fundamentele rechten en vrijheden van de betrokkene, in het bijzonder het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer, prevaleert». Op grond van deze bepaling kunnen gegevens van leerlingen die de school nodig heeft om haar (onderwijs)taak en haar verantwoordelijkheden jegens de leerlingen naar behoren te kunnen vervullen, in de leerlingenadministratie worden opgenomen zonder expliciete toestemming van de betrokkene. Om welke gegevens het in concreto gaat, valt niet in algemene zin te zeggen. Uiteraard moet het bevoegd gezag wel telkens kunnen aantonen dat wordt voldaan aan de voorwaarden die artikel 8, onderdeel f, Wbp stelt (eisen van noodzaak en proportionaliteit).

In dit verband wijs ik erop dat krachtens artikel 19 van het Vrijstellingsbesluit Wbp leerlingenadministraties die voldoen aan de in dat artikel genoemde voorwaarden, zijn vrijgesteld van de melding bij het College bescherming persoonsgegevens, bedoeld in artikel 27 Wbp, omdat het daarbij gaat om verwerkingen van gegevens waarbij de inbreuk op de fundamentele rechten en vrijheden van de betrokkene onwaarschijnlijk is. In de leerlingenadministratie kunnen, zonder dat de vrijstelling in gevaar komt, onder meer worden opgenomen gegevens die noodzakelijk zijn met het oog op de gezondheid en het welzijn van de betrokkene, gegevens betreffende de godsdienst of levensovertuiging van de betrokkene, voorzover die noodzakelijk zijn voor het onderwijs, gegevens betreffende de aard en het verloop van het onderwijs, alsmede de behaalde studieresultaten, en gegevens betreffende het verzuim (zie bijv. artikel 6 van het Bekostigingsbesluit WPO).

Het bevoegd gezag mag het persoonsgebonden nummer van een leerling gebruiken in contacten met een andere school. Dat mag echter uitsluitend ten behoeve van de in- en uitschrijving van die leerling. In deze doelbeperking zit ook de beperking van de gegevens die tezamen met het persoonsgebonden nummer mogen worden verstrekt: het mag uitsluitend gaan om de gegevens die nodig zijn voor de inschrijving.

De verwerking van persoonsgegevens onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag van een school valt ten volle onder de Wbp, indien wordt voldaan aan de voorwaarden van artikel 2, eerste lid, Wbp (dat wil zeggen: indien er sprake is van geheel of gedeeltelijk geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens, dan wel indien er sprake is van niet geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens die in een bestand als bedoeld in artikel 1, onder c, Wbp zijn opgenomen dan wel bestemd zijn om daarin te worden opgenomen). Voor deze verwerking is niet de toestemming van de betrokkene vereist, mits wordt voldaan artikel 8, aanhef en onderdeel c of f, Wbp (en dat zal vrijwel altijd het geval zijn). Uiteraard hebben de betrokkenen op grond van de hoofdstukken 5 en 6 van de Wbp recht op kennisneming en verbetering van hetgeen over hen in de leerlingenadministratie is opgenomen. Daarbij zijn niet alleen de al eerder genoemde artikelen 35 en 36 Wbp van belang, maar ook artikel 34

Wbp, waarin wordt bepaald dat de verantwoordelijke de betrokkene nader moet informeren indien hij gegevens die niet bij de betrokkene zelf zijn verkregen, vastlegt of aan een derde verstrekt, tenzij deze vastlegging of verstrekking bij of krachtens de wet is voorgeschreven.

De leden van de fractie van de PvdA vroegen of de gemeente de leerlingenadministraties van de scholen die door de gemeente in stand worden gehouden, kan voorzien van gegevens uit andere domeinen, zoals het jeugdwerk of de openbare orde.

De gemeente – in casu het college van burgemeester en wethouders voorzover de raad niet anders bepaalt – als bevoegd gezag van een openbare school moet niet worden vereenzelvigd met de gemeente als publiekrechtelijk lichaam dat verantwoordelijk is voor onder meer het gemeentelijk onderwijs jeugdbeleid, de handhaving van de openbare orde en de uitvoering van het beleid inzake voortijdig schoolverlaten. De gemeente heeft in haar laatstgenoemde hoedanigheden geen toegang tot de leerlingenadministraties van de scholen die door de gemeente in stand worden gehouden. Ook andersom geldt dat de gemeente als bevoegd gezag van een school geen gegevens uit andere domeinen waarvoor de gemeente verantwoordelijk is, aan de leerlingenadministratie kan toevoegen. Alle voorschriften en beperkingen voor het gebruik van het persoonsgebonden nummer van een leerling die gelden voor het bevoegd gezag, gelden ook indien het bevoegd gezag wordt gevormd door het college van burgemeester en wethouders of een ander door de raad aangewezen gemeentelijk orgaan. Een door de gemeente in stand gehouden school bevindt zich voor wat betreft de bescherming van de leerlinggegevens ten opzichte van de gemeente dus in dezelfde positie als een niet door de gemeente in stand gehouden school.

Meer in het algemeen maakten de leden van de fractie van de PvdA zich grote zorgen daar waar samenwerkingsverbanden waarin behalve onderwijs ook gezondheidszorg, jeugdhulpverlening, gemeenten et cetera persoonsgegevens uitwisselen. Zij zouden het niet toejuichen als jongeren met een compleet dossier over hun handel en wandel zou den worden opgezadeld zonder dat duidelijk is wie als verantwoordelijke fungeert en zonder dat duidelijk is wat erin is opgenomen, hoe betrokkenen daar achter kunnen komen en hoe zij of hun wettelijke vertegenwoordiger corrigerend kunnen optreden.

In de bedoelde samenwerkingsverbanden worden ook nu al persoonsgegevens uitgewisseld. Het betreft derhalve een reeds bestaand risico, waarin het wetsvoorstel niet kan voorzien. Het gebruik van het persoonsgebonden nummer en de daaraan gekoppelde gegevens door scholen in het verkeer met derden is in het wetsvoorstel limitatief beperkt tot:

- het verkeer met de (ouders van de) leerling;
- het verkeer met de minister terzake van de bekostiging;
- contacten met de gemeente in het kader van het handhaven van de leerplicht, het tegengaan van voortijdig schoolverlaten en de inburgering;
- contacten met een andere van overheidswege bekostigde school ten behoeve van de in- en uitschrijving van de leerling.

Gebruik van het persoonsgebonden nummer door de school in het verkeer met andere derden, zoals bijvoorbeeld zorginstellingen of instellingen voor jeugdhulpverlening, is nadrukkelijk niet toegestaan.

De leden van de fractie van de PvdA hadden nog een aantal vragen over het gebruik van het persoonsgebonden nummer ten behoeve van de registratie van voortijdige schoolverlaters en het systeem van doorverwijzing naar onderwijs of arbeidsmarkt.

Omdat de vastlegging van deze gegevens in de RMC-registratie op grond van het wetsvoorstel wettelijk is voorgeschreven, dient de (contact)gemeente als verantwoordelijke in de zin van de Wbp de betrokkene op

diens verzoek te informeren over het wettelijk voorschrift dat tot de vastlegging of verstrekking van de hem betreffende gegevens heeft geleid (artikel 34, vijfde lid, Wbp). Bovendien kan de betrokkene te allen tijde gebruik maken van zijn recht op kennisneming en verbetering, bedoeld in de artikelen 35 en 36 Wbp.

De leden van de fractie van de PvdA hadden de verwerking van het in de Tweede Kamer met algemene stemmen aangenomen amendement-Slob (nr. 18) niet kunnen vinden in de aan de Eerste Kamer voorgelegde concept-wettekst.

Met het bedoelde amendement is aan artikel 9b, tweede lid, van de Wet verzelfstandiging Informatiseringsbank een volzin toegevoegd, terwijl het derde lid van dat artikel is vervallen. Deze wijzigingen zijn verwerkt in het gewijzigde voorstel van wet dat op 10 april 2001 door de Tweede Kamer aan de Eerste Kamer is gezonden en als kamerstuk is verschenen (Kamerstukken I 2000/01, 25 828, nr. 264). Met een daarvan afwijkende concept-wettekst die deze leden kennelijk onder ogen hebben gehad, is de regering niet bekend.

In artikel 5 Wbp wordt – aldus de leden van de fractie van de PvdA – de leeftijdsgrens tussen eigen handelingsbekwaamheid en de noodzaak van een wettelijke vertegenwoordiger op 16 jaar gesteld, terwijl in het onderhavige wetsvoorstel slechts wordt gesproken van «meerderjarigheid» (hetgeen betekent 18 jaar). Zij vragen of dit niet synchroon dient te lopen.

Minderjarigen (zij die jonger zijn dan 18 jaar en niet gehuwd of geregistreerd zijn dan wel gehuwd of geregistreerd zijn geweest) zijn behoudens enkele uitzonderingen niet bekwaam rechtshandelingen te verrichten. De onderwijswetgeving, en dus ook het wetsvoorstel, sluit hierbij aan in die zin dat een minderjarige zich niet zelfstandig bij een onderwijsinstelling kan inschrijven. Dit dient zijn wettelijke vertegenwoordiger te doen, althans zijn wettelijke vertegenwoordiger dient daarvoor uitdrukkelijk toestemming te verlenen. Deze regeling staat los van artikel 5 Wbp, waarin minderjarigen van 16 en 17 jaar bekwaam worden verklaard zelfstandig toestemming te geven voor het verwerken van hen betreffende persoonsgegevens in die gevallen waarin de Wbp daarvoor de toestemming van de betrokkene verlangt (bijvoorbeeld voor de verwerking van bijzondere persoonsgegevens).

De leden van de fractie van de PvdA meenden ten slotte dat er nog een omissie in IX, artikel C, onder 4, staat.

Het is de regering niet duidelijk op welke mogelijke omissie deze leden hier doelen. Het door hen genoemde artikel bevat immers geen onderdeel 4.

De leden van de fractie van GroenLinks vroegen, mede in relatie tot wetsvoorstel 27 206, hoe het gebruik van persoonsgebonden nummers, anders dan voor onderwijsdoeleinden, onmogelijk gemaakt kan worden, met andere woorden: hoe misbruik kan worden voorkomen.

In het wetsvoorstel zijn de mogelijkheden voor oneigenlijk gebruik en misbruik zo veel mogelijk beperkt. Daartoe is in het wetsvoorstel limitatief opgesomd welke instanties voor welke wettelijke taken van het persoonsgebonden nummer gebruik mogen maken. Ook met betrekking tot het beheer en de organisatie rond de basisregistratie onderwijs bij de IB-Groep zijn in het wetsvoorstel uitvoerige veiligheidsmaatregelen voorgeschreven.

Deze leden vroegen voorts waarom niet gekozen is voor een apart onderwijsnummer, los van het sofi-nummer.

In de memorie van toelichting is uitvoerig stilgestaan bij de keuze tussen een sectorgebonden nummer en het sofi-nummer (Kamerstukken II 1997/98, 25 828, nr. 3, blz. 9 e.v.). Bij de keuze voor het gebruik van het

sofi-nummer hebben, kort samengevat, de volgende elementen een rol gespeeld:

- afbreukrisico's in termen van uniciteit, misbruik en fraude;
- beheersrisico's: introductie van een sectorgebonden nummer leidt tot twee registraties met deels dezelfde inhoud;
- controlerisico's: introductie van een sectoraal nummer vergt additionele controle op frauduleus gebruik en misbruik op individueel niveau;
- bekendheid: het sofi-nummer is bij de burger een reeds bekend en toegepast nummer;
- reikwijdte: het gebruik van het sofi-nummer is ook gerelateerd aan het rechtmatigheidsbeginsel inzake individuele rechten, verstrekkingen en opdrachten van individuele onderwijsdeelnemers;
- koppeling sofi-nummer voor andere taakgebonden onderwijsregistraties, zoals studiefinanciering;
- relaties tussen gemeenten, scholen en Rijk, onder meer met het oog op de uitvoering van de Leerplichtwet 1969.

De leden van de fracties van de ChristenUnie en SGP vroegen of het denkbaar is dat de sofi-nummers wel verzameld worden, maar dat een vertaalsleutel gehanteerd wordt waarbij een alternatief nummer ontstaat. Per bevragende instantie kan dan vervolgens bekeken worden welk nummer gebruikt kan of mag worden.

Het door deze leden geschetste alternatief is technisch wellicht mogelijk, echter de genoemde voordelen, met name het vermijden van niet-relevante koppelingen met het sofi-nummer, deel ik niet. Naast het feit dat dit alternatief voorziet in nog een nieuw nummer dat, afhankelijk van de verschillende doeleinden, door de betrokken partijen al dan niet gehanteerd en geregistreerd zou moeten worden, is door de algehele opzet van het wetsvoorstel (limitatieve omschrijving van de betrokken organisaties en het limitatieve gebruik uitsluitend voor de benoemde doeleinden) mijn inziens in voldoende mate voorzien in een kader dat toetsbaar en controleerbaar is. Voorts wordt opgemerkt dat koppeling met andere bestanden, niet als zodanig benoemd in het wetsvoorstel, uitsluitend voorbehouden is aan het CBS. Overige koppelingen in de zin van verificatie kunnen uitsluitend plaatsvinden, indien de betreffende verificatie als zodanig in de wet is verankerd (bijvoorbeeld de toegestane vergelijking zoals opgenomen in de Wet studiefinanciering 2000). Meer algemeen wordt opgemerkt dat het wetsvoorstel reeds heeft voorzien in de situatie dat bepaalde betrokken partijen (bijvoorbeeld de minister zelf) niet over het per soonsgebonden nummer behoeven te beschikken. Daarnaast zal door de IB-Groep als verantwoordelijke in de zin van de Wbp in het kader van de te maken afspraken met de betrokken partijen expliciet aandacht worden besteed aan de hoeveelheid noodzakelijk te verstrekken gegevens, inclusief de relevantie van het persoonsgebonden nummer voor een betrokken partij.

De leden van de fracties van de ChristenUnie en SGP vroegen voorts of de controle op de naleving van de voorschriften met betrekking tot het beheer en het gebruik van de persoonsgebonden nummers voldoende gewaarborgd is en of de benodigde instrumenten en de personele capaciteit daarvoor toereikend zijn.

De voorschriften met betrekking tot de scheiding van het beheer en gebruik zullen nader worden geconcretiseerd in de algemene maatregel van bestuur op grond van artikel 9c van de Wet verzelfstandiging Informatiseringsbank. De in dit besluit op te nemen technische maatregelen en toe te passen instrumenten zullen hun grondslag vinden in het wetsvoorstel zelf, de Wbp, het Besluit voorschrift informatiebeveiliging rijksdienst 1994 en de concretisering van dat besluit in de Code voor Informatiebeveiliging. De organisatorische maatregelen zullen betrekking

hebben op de inrichting van de organisatie belast met de uitvoering van het wetsvoorstel, inclusief bijvoorbeeld de toekenning en verdeling van verantwoordelijkheden en bevoegdheden, instructies, trainingen en calamiteitenplannen. Voorts zullen in het besluit de waarborgen worden geformuleerd aangaande de naleving van de door te voeren maatregelen en de wijze waarop het toepassen van de waarborgen gecontroleerd zal worden. Voor de inrichting van de controle op de naleving zal aangesloten worden bij de daarvoor reeds ingerichte processen (zowel intern bij de IB-Groep als vanuit het ministerie).

De leden van de fracties van de ChristenUnie en SGP vroegen ten slotte nadere informatie over het invoeringstraject. Tussen de bij de invoering betrokken partijen (het Ministerie van OCenW, Cfi, de IB-Groep en de besturenorganisaties) vindt momenteel intensief overleg plaats aangaande het invoeringstraject. In eerste aanleg heeft dit betrekking op het voortgezet onderwijs. Met de invoering in het voortgezet onderwijs wordt volgens de planning begin 2002 begonnen. Daarop zijn momenteel alle inspanningen gericht. Het ligt voor de hand dat daarna de sectoren beroepsonderwijs en volwasseneneducatie en hoger onderwijs volgen. Als laatste zal het persoonsgebonden nummer worden ingevoerd in de sector primair onderwijs.

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen,
L. M. L. H. A. Hermans